

Motion till riksdagen 2005/06: MJ487

av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)

Jakt- och viltfrågor

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att jakt och viltvård är det bästa sättet att hålla viltstammen livskraftig.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör bli bättre på att driva svenska intressen i EU också vad gäller jaktfrågor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att jaktkortsavgift för ungdomar mellan 15 och 18 år inte bör tas ut.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jaktmöjligheter för rörelsehindrade.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att polisen bör ha samma prioritet för rapportering vid eftersök av trafikskadat vilt oavsett vilket djur som blivit skadat.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rösträtt i viltvårdsområde.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda lokal förvaltning av vilt ovanför odlingsgränsen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undanröja dubbelregistrering av älgjaktsområde.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snarast utvärdera den svenska vargstammen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om beslut om skydds jakt på lägre administrativ nivå.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring av 28 § jaktförordningen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om licensjakt på varg.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda ersättningssystem för rovdjursdödade tamdjur.

Fel! Okänt namn på

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att reglerna för skador av rovdjur måste vara desamma oavsett vilket rovdjur som orsakat skadan.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ersättning för eftersöksjakt av trafikskadat vilt.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att tillåta skyddsjakt på säl utmed hela svenska kusten.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om skyddsjakt på säl från båt.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om allmän jakt på skarv.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om jakt på morkulla.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om användning av blyad ammunition efter den 1 januari 2008.

2 Jaktens och viltets värde

Landets viltstammar utgör en nationell tillgång som är av omistligt värde och värd stor omsorg. Begreppen viltvård och jaktvård för tanken främst till olika former av stödutfodringar för klöv- och fältviltet, men hit hör också biotopvården, skyddsåtgärder i landskapet, predatorkontroll m.m. Erfarenheten visar att bevarandet och utvecklandet av biotoper är en av de viktigaste åtgärderna för att främja goda viltstammar.

Jakten innebär ett nyttjande av en förnybar naturresurs och har som sådan stor ekonomisk betydelse. Den totala ekonomiska omsättningen för jakten kan knappast beräknas exakt. Om man räknar in kostnader för arrenden, resor och övernattningar, vapen, ammunition och annan utrustning som hör ihop med jakt och viltvård rör sig summan om några miljarder kronor per år. Det stora intresse som finns för jakt har också sin grund i att jakt är en engagerande och spännande fritidssysselsättning, som ger sina utövare avkoppling och rekreation. Jakten utgör således både ett ekonomiskt betydelsefullt tillvaratagande av viltproduktionens avkastning och en uppskattad och från flera synpunkter värdefull fritidsverksamhet.

Av än större värde än köttfånget är den rekreation som jakten ger. Antalet jägare i landet uppgår till ca 300 000, och för flertalet av dem är jakten och viltvården ett centralt fritidsintresse. Tre av fyra har jakt som sitt främsta intresse. En aktivitets rekreativvärde brukar anges i det antal dagar som alla dess utövare sammanlagt använder för just den aktiviteten under ett år. Enligt undersökningar kan det totala antalet jaktdagar i Sverige beräknas uppgå till 6,4 miljoner per år. Till dessa skall läggas de 1,3 miljoner dagar som jägarkåren ägnar åt viltvård i olika former.

Alla dessa rekreativdagar kräver fysisk aktivitet i någon grad, och jakten har därför också ett friskvårdsvärde som inte är obetydligt. Jakten bidrar därmed också till en bättre fysisk och mental hälsa hos dess utövare. Jakten bed-

rivs oftast i jaktlag av varierande storlek. Den sociala samvaron i dessa jaktlag är av stor betydelse för dess medlemmar, inte minst vid kriser för den enskilde, t.ex. vid arbetslöshet.

De som skall utöva jakt har att följa en mängd av samhällets uppställda krav. Det fordras bl.a. jägarexamen, betalt jaktkort, vapenlicens och jakthund. Därutöver skall man ha tillgång till jaktmark, eftersökshund, kommunikationsutrustning m.m.

För att ägna sig åt jakt och viltvård måste man ha stor kunskap och omtanke om naturens samspel samt vara omdömesgill. En del kan man tillägna sig genom den s.k. jägarexamen, men den räcker inte fullt ut, utan skall ses som en examen för att få börja. Den djupare kunskapen och fostran sker genom tillämpning och genom kunskapsöverföring från mer erfarna till mindre erfarna. Denna fostran har funnits generationer tillbaka och ofta skett från föräldrar till barn.

I takt med samhällets urbanisering kommer alltfler jägare numer från tätorter. Detta gör att den naturliga kunskapen om naturens samspel, som uppväxt i ren landsbygd ger, inte lika naturligt infinner sig. Möjligheten att fortlöpande följa viltets utveckling försvåras av att man inte bor inom jaktområdet. Jakttillfällena och möjligheten att kunna beskatta svärjagade viltstammar som t.ex. vildsvin försvåras ju längre avstånd till jaktmarken man har.

Vissa viltarter, främst bland klövviltet, förorsakar genom betning och på annat sätt skador på skog och växande gröda. I trafiken inträffar årligen ett stort antal viltolyckor med framför allt älg och rådjur inblandade. Omfattningen av skadorna i de areella näringarna och antalet viltolyckor på vägarna skulle bli helt oacceptabla om inte jägarna genom avskjutning skapade en balans mellan viltstammarnas storlek och de skador som de orsakar.

Därför är rekryteringen av nya jägare väsentlig för framtiden. Det finns anledning att såväl samhället som jägarorganisationerna i allt högre grad behöver fokusera på framtidens jägare. Jägarens roll och betydelse i viltförvaltningen behöver såväl förtydligas som legitimeras i samhällets och allmänhetens ögon. Den växande opinionen mot jakt kan få förödande effekter i ett längre perspektiv.

Vi anser att rätt utförd jakt och viltvård är det ojämförligt bästa sättet att kunna hålla den svenska viltstammen frisk och livskraftig.

3 Allmänna jaktfrågor

3.1 Sverige och EU

Sverige bör i EU hävda subsidiaritetsprincipen när det gäller jakt- och rovdjurspolitiken. Förhållandena inom olika EU-länder är alltför olika för att man skall kunna ha en gemensam rovdjurspolitik. Särskilt skiljer sig Finland och Sverige från de övriga EU-länderna. I artikel 2 i art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) anges att hänsyn skall tas till regionala och lokala särdrag, och motsvarande anges i fågeldirektivet (79/49/EEG). Det finns därför utrymme

Fel! Okänt namn på

att hävda nationella särdrag inom jaktens och rovdjurspolitikens område. Regeringen har inte lagt sig tillräckligt vinn om att driva svenska intressen. Sverige bör bli bättre på detta.

3.2 Jaktkortsavgift för unga

För att jaga i Sverige måste varje jägare, oavsett ålder, årligen betala en statlig avgift för ett s.k. jaktkort. Eftersom ungdomar mellan 15 och 18 år inte själva får bära vapen har de möjlighet att under direkt överinseende av annan jaktvapenägare kunna avlossa skott mot vilt. Det innebär att båda personerna utövar "samma" jakt. Enligt vår mening innebär den statliga jaktkortsavgiften för ungdomar mellan 15 och 18 år som utövar denna s.k. uppsiktsjakt en ren dubbelbeskattning. Ett avskaffande av denna kostnad för ungdomarna skulle kunna vara en tydlig signal för att skapa ett bredare engagemang när det gäller jakten och underlätta nyrekrytering av jägare.

3.3 Jaktmöjligheter för rörelsehindrade

Vi anser att det bör finnas möjlighet för människor som är rörelsehindrade att jaga från motordrivet fordon. Kravet på uppgift om vilket vilt som planeras jagas eller hur många djur som planeras fällas bör tas bort. Jaktförordningen (1987:905) bör därför ändras så att människor med permanenta rörelsehinder undantas från bestämmelsen.

3.4 Rapporteringsskyldighet vid trafikolycka med vilt

Det är viktigt att eftersök av vilt kan inledas snarast efter olycktillfället. I dag är det skillnad i polisens prioritering beroende på om viltet tillfaller staten eller inte. Detta tycker vi är felaktigt, inte minst utifrån jaktetiska principer. Vi anser därför att regeringen via Naturvårdsverket skall ge polisen samma uppdragsprioritet vid eftersök av anmälningspliktigt trafikskadat vilt, oberoende av om viltet tillfaller staten eller inte.

3.5 Viltvårdsområde

Vi anser att reglerna för bildande av viltvårdsområde bör ändras så att det fordras 100-procentig uppslutning från berörda markägares sida för att ett område skall få bildas.

Vi anser också att det bör bli betydligt enklare än i dag att gå ur ett viltvårdsområde. Den eller de markägare som vill gå ur ett viltvårdsområde bör själva få bestämma om detta under förutsättning att den undantagna marken omfattar en sådan areal att den medger jakt.

I dag har även arrendator rösträtt vid val av styrelse i viltvårdsområde, vilket kan innebära att markägare blir bortröstade av sina egna arrendatorer. Detta är inte tillfredsställande, och vi anser därför att endast de i viltvårdsområdet ingående markägarna eller, om så avtalats, dennes arrendator skall ha rösträtt.

3.6 Jakt ovanför odlingsgränsen

Småviltsjakten ovan odlingsgränsen har sedan nuvarande system infördes fått en explosionsartad utveckling, och jakten innebär därmed ett icke oväsentligt tillskott för turismnäringen. Denna småviltsjakt, framför allt ripjakten, innehåller en stor utvecklingsbar ekonomisk potential som kan utnyttjas ytterligare. Mot bakgrund av den stora potential småviltsjakten har anser vi att regeringen bör utreda ett system med lokal förvaltning, i samförstånd mellan lokala turistföretagare och rennärings. I en eventuell utredning bör dessutom lokalt beslutande (lokala företrädare för turistföretagare och renägande företag i förening) om avlysning av renbetesområden, storlek på området och tidpunkter, aktuella jaktområden och prissättning av jakten prövas.

3.7 Dubbelregistrering av älgjaksområden

Samebyarna äger rätt att inom ramen för renskötselrätten jaga och fiska. Detta gäller också licensjakt på älg, både på statens mark och på privat mark. Denna s.k. dubbelregistrering är i lagens mening i sin ordning, även om tolkningen inte accepteras av alla. Dubbelregistreringen innebär en källa till konflikter mellan ortsbojaktlag och samebyns jägare. Den dubbla jakträtten utgör farliga inslag i jakten och reser frågan om sedvanerätten och markägares rätt till egen mark. Det finns goda skäl att undanröja denna källa till konflikt. Staten har att ta ansvaret i denna fråga och undanröja möjligheten till dubbelregistrering. I de fall där anspråk på kompensation framförs har staten att i görligaste mån finna lösningar för detta.

4 Rovdjur

4.1 Utvärdera den svenska vargstammen

Enligt vår mening tillhör vargen den svenska faunan och skall därför ha möjlighet att finnas där. Vi motsatte oss däremot att ett mål för ett visst antal individer skulle sättas upp.

När riksdagen beslutade om att återinföra en svensk vargstam sattes ett första etappmål upp om 200 vargar eller 20 föryngringar. Vi förutsåg att tillämpningen skulle vålla bekymmer. Klagomålen från dem som bor och verkar i vargtäta områden visar att våra farhågor var befogade.

Fel! Okänt namn på

Sedan beslutet om rovdjurspolitiken togs i riksdagen har mycket hänt, inte minst när det gäller antalet tamdjur som skadats eller dödats av varg. Rovdjursforskare menar att dessa problem kommer att öka i områden med en tät vargstam. Detta gäller i synnerhet Värmland vars vildmark i dag troligtvis hyser de flesta vargarna i landet. Med den utveckling av vargens förökning vi har i dag, enligt vissa forskare 20–30 procent, kan vi komma att få en ohållbar situation.

För att få ett underlag för vidare agerande vad gäller vargen bör en inventering och utvärdering av vargen med utgångspunkt i dagens situation ske. Utvärderingen bör inte enbart omfatta en räkning av antalet vargar utan också omfatta rovdjurstrycket och förutsättningarna för dem som bor i vargrika områden. Utvärderingen skall påbörjas snarast och ligga till grund för den framtida politiken.

4.2 Skydds jakt bör beslutas på lägre nivå

Lokalt kan det förekomma att tamdjur blir rivna i stor omfattning på grund av antingen stor lokal förekomst av någon rovdjursart eller att något enstaka rovdjur fått smak på tamdjurskött. Att beslut om skydds jakt på enskilda individer av rovdjur som vållat mycket stor skada skall ligga på central nivå hos Naturvårdsverket är felaktigt från såväl djurskyddssynpunkt för tamdjuren som ur ett äganderättsperspektiv för den enskilde djurägaren. En decentralisering till läns- eller regionnivå av besluten om skydds jakt på enskilda rovdjur skulle med stor sannolikhet innebära kortare beslutsvägar och snabbare beslut. Enligt vår mening bör länsstyrelserna också ges rätt att besluta om jakt på lodjur i län där arten är rikligt förekommande. En mer öppen attityd mellan myndigheter och jägare torde innebära att man gemensamt kan lösa de problem som en överrepresenterad art skapar. Läns- och regionmyndigheter bör därför få fatta beslut om skydds jakt eller andra åtgärder när lokala problem uppstår.

4.3 Skydds jakt utan myndighetsbeslut (28 § jaktförordningen)

Till följd av ett snävt och komplicerat formulerat lagrum är möjligheterna till skydds jakt för den enskilde, utan föregående myndighetsbeslut, i praktiken oerhört små. En förutsättning för att rovdjurspolitiken skall accepteras av fler är att det finns en möjlighet för den enskilde djurägaren att skydda sina djur mot rovdjursangrepp. Rätten bör utsträckas till att också gälla pågående angrepp på djur utanför hägn.

Som det nu är känner människor som bor i de delar av landet där rovdjur frekvent förekommer vanmakt inför sin situation. De är utlämnade till som det upplevs myndigheters och politikernas godtycke. Vanmakten i sig skärper motsättningen i sakståndpunkt, vilket också blir till men för rovdjuren.

Den av regeringen föreslagna ändringen av § 28 med innebörd att tamdjur i hägn skall kunna skyddas från angrepp är inte tillräcklig. Skyddsmöjligheten måste gälla samtliga tamdjur.

4.4 Licensjakt på varg

Vi anser att det bör göras möjligt att bedriva skyddsjakt, reglerad licensjakt eller avlysningsjakt på varg. Naturvårdsverket bör kunna ge större möjlighet till skyddsjakt – en skyddsjakt av avlysningskaraktär – enligt 27 § jaktförordningen (1987:905). Jaktvårdskretsarna i varje kommun bör vara de som samordnar jakten över större områden. En sådan begränsad licensjakt bör tillåtas i områden med stark koncentration av varg. Av den anledningen är det rimligt att ett visst antal djur får skjutas i dessa områden. Detta skulle bidra till att minska känslan av vanmakt hos de människor som känner sig drabbade.

4.5 Ersättning vid skada

Om rovdjurspolitiken skall få acceptans är det viktigt att de människor som drabbas av att deras djur dödas av rovdjur inte lider någon ekonomisk skada till följd av rovdjursangrepp. I dag kan den enskilde djurägaren teckna försäkringar för att skydda sig mot skador av rovdjur. Försäkringen är inte alltid möjlig att teckna på tillräckligt stort belopp för att ersätta skadan. Skador på tamdjur som orsakas av rovdjur bör ersättas, även de som drabbar jakthundar och hästar. Ekonomisk ersättning för rovdjursangrepp bör gälla både för djur som ingår i näringsverksamhet och för djur som hålls som husdjur. Under vilka omständigheter skadorna skall ersättas från det allmänna eller av försäkringar är inte solklart. Likaså finns det inte heller någon självklar gräns för var och när skada på en jakthund skall ersättas. Att klargöra detta bör bli föremål för en utredning som skall ligga till grund för framtida ersättningssystem.

Som ansvarig för rovdjurspolitiken måste det också åligga regeringen att ta ansvar för effekterna av ökad vargförekomst. Ersättningsreglerna för skador av övriga rovdjur måste också tillämpas vad gäller skador av varg.

4.6 Ersättning vid eftersöksjakt av trafikskadat vilt

I dag förutsätts att jakträttsinnehavaren utan ersättning eller för endast en symbolisk summa skall fullgöra ett eftersök efter en trafikolycka med vilt. Förutom att arbetsinsatsen i stort sett är ideell utförs den när en trafikolycka inträffat – dygnet runt, under alla årets dagar. Ersättningen bör därför ökas så att den blir skäligen vid eftersök.

En möjlig finansiering kan vara att bilförsäkringen som täcker all annan skada som fordonet orsakar även täcker eftersökskostnad som beordrats av polismyndighet.

Fel! Okänt namn på

4.7 Säl

En fråga av stor vikt för främst den bofasta och yrkesverksamma skärgårdsbefolkningen är en begränsning av sälstammens ökning. Enligt vår mening måste sälbestånden hållas på en rimlig nivå och regleras genom traditionell förvaltning utifrån jaktetiska principer och med tydliga bestämmelser i form av jakttider och andra villkor för jakten. Sälstammarna längs Sveriges kuster har ökat mycket kraftigt de senaste åren, och som en direkt följd härav har fiskenäringen drabbats av allt större skador orsakade av säl. Särskilt hårt drabbat är det kustnära fisket utefter norra Östersjökusten, men en tydlig tendens till skadeökning föreligger även i andra kustområden. Skydds jakt på säl bör därför bli tillåten utmed alla Sveriges kuster.

Enligt vår mening behöver metoderna för säljakten utvecklas. De jaktplatser där säl inte får jagas bör bli föremål för översyn, och länsstyrelsen bör åläggas att tillhandahålla användarvänligt kartmaterial över var jakten kan bedrivas. Vidare bör yrkesfiskare med tillstånd att jaga få möjlighet att jaga från båt direkt i anslutning till fiskeredskapen.

5 Fåglar

5.1 Skarv

Fram till år 1968 var det tillåtet att jaga skarv under hela året. Med tanke på att antalet skarvar ökar bör allmän jakt införas. Fågeln har aldrig varit så talrik som nu och den sprider sig för närvarande snabbt i Stockholms skärgård och upp över den norrländska kusten. Inom stora delar av den svenska skärgården är skarven numera en av de vanligast förekommande fågelarterna.

Regeringen bör föreslå Europeiska kommissionen att skarven tas upp på listan för jaktbart vilt inom unionen. Populationen av skarv är nu så stor att detta är nödvändigt såväl i Sverige som inom EU. Allmän jaktid bör därför kunna medges. Beträffande skarven och dess utbredning har riksdagen vid fler tillfällen uppmanat regeringen att verka för att allmän jakt blir tillåten på denna art. Det stora skarvbeståndet orsakar också omfattande skador för yrkesfiskarna. Skarvbeståndet bör regleras genom traditionell viltförvaltning utifrån jaktetiska principer och med tydliga regler i form av tider och andra villkor.

5.2 Morkulla

Regeringen har med hänvisning till EU förbjudit den svenska jakten på morkulla. Vi menar att den svenska morkullejakten med gamla anor visst kan bedrivas med beaktande av gemenskapsbestämmelserna inom EU. Vi anser därför att regeringen skall återinföra möjligheten att bedriva jakten på morkulla på tider då den traditionellt jagats i Sverige.

6 Bly i ammunition

Regeringen och riksdagen har inom ramen för miljö kvalitetsmålet ”Giftfri miljö” beslutat att användningen av bly i stort sett skall ha upphört till 2010. När det gäller bly i ammunition skall enligt regeringen den användningen upphöra senast den 1 januari 2008. Kravet på en konsekvensbeskrivning av utfasningen av ammunitionsbly gjordes inte före beslutet. Däremot har regeringen efter starka påtryckningar nu utlovat en sådan, och den skall presenteras senast 2007.

Redan har användningen av blyad ammunition upphört att användas vid våtmarksjakt och vid lerdovskytte. Det ammunitionsbly som det i dag inte finns någon fullgod ersättning för är den ammunition som används vid fastmarksjakt med både kula och hagel. Den mängd bly per år som då kommer att användas är utslaget på landets yta ca 0,5–1,0 gram/ha. Intressant att notera är att det i marken naturligt ned till en meter finns ca 20 000–2 000 000 gram/ha.

Bly är ett grundämne som förekommer fritt i naturen. Bly i metallisk form anses i motsats till andra massanvända, lätttrörliga och direkt miljöfarliga metaller, som en mycket stabil och beständig metall. Funna blykulor vid Fredriksstens fästning visar att de kulor som användes 1718 när Karl XII försökte inta fästningen endast har oxiderat någon millimeter från kulan.

Kan inte ett fullgott alternativ till rimligt pris som har samma jaktetiska effekt presenteras anser vi att blyad ammunition (kula och hagel) skall få användas även efter den 1 januari 2008.

Stockholm den 5 oktober 2005

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Lars Lindblad (m)

Cecilia Widegren (m)

Anders G Högmark (m)

Jeppe Johnsson (m)

Bengt-Anders Johansson (m)

Jan-Evert Rådström (m)

Ola Sundell (m)